Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП өлөөнүөк оройуоннаах комитетын уонна
үлэһиттэр депутаттарын оройуоннаах Советын органа
 орган Олекекского райкома КПСС и
районного Совета депутатов трудящихся

№75 (333) | БЭЭТИНСЭ Балаҕан ыйын 20 к. 1957 с. | Тахсара 4-с сыла

Доруобай олох-дьаһах иһин охсуһууну күүһүрдүөххэ

Советскай киһи Коммунистическай сигилитэ-майгыта, кини кэрэ хаачыстыбалара ССКП XX съезһин ууруораахтарынан туруоруллубут улууканнаах соруктары ситиһиилээхтик олоххо киллэрригэ айымньылаах үлэтигэр арыллар.

Биһиги обществобыт сознательнай чилиэнэ государство уонна коллектив интэриэһин туохтааҕар да үрдүктүк тутар, коммунизм тутуутун түргэтэтэр үлэҕэ активнайдык кыттар, бэйэтин билиитин-көрүүтүн уонна культуратын үрдэтэр. Советскай киһи ити үчүгэй мөссүөнэ.

Кэнники биригэдьиэҕэ биһиги оройуоммут партийнай, комсомольскай, советскай, профсоюзнай тэрилтэлэрэ оройуон нэһилиэнньэтин ортотугар маассабай-политическай үлэни арыый да туһсарбыттарын түмүгэр, кинилэр өй-санаа өттүнэн үүнүүлэр уонна трудовой, политическай активностара үрдээтэ. Итиллэр түмүктэригэр оройуон сүрүн хаһаайыстыбаннай, былааннаах сорудахтарын толоруурга эпиэтинэс салгыы улаатта.

Ол эрээри кэлин биригэдьиэҕэ сорох партийнай, советскай, хаһаайыстыбаннай тэрилтэлэр үлэһиттэр ортолоругар маассабай-политическай үлэни мөлтөппүттэрин түмүгэр сорох өй-санаа өттүнэн хаалан иһэр дьоннор өттүлэриттэн капитализм хаалынньаҥнарын араас күөрэйиилэрэ кэм да тахса турар.

Маныаха арыгылааһыны ылан көрүөххэ сөп. Бу сидьиҥ кэмэлдьи олоххо-дьаһахха өссө да бөҕө тыыннаахтар, үлэһиттэри коммунистическай тыыҥҥа итиҥэ улахан хоромньуну таһааралаар. Итириктээһин үлэ дьиссипилиинэтин сатарытар, олоххо-дьаһахха куһаҕаннык сабыдыаллыыр, күлүгээннээһиҥҥэ тириэрдэр, советскай кэргэни үрдэйэр. Итиллэр барылара ханна үлэһиттэри коммунистическай итиҥэ сөптөөх болҕомто уурааллубатах сиригэр таһаарыллар.

Кырдьык кэнники биригэдьиэҕэ итириктээһин, күлүгээннээһин биллэрдик аҕыйаата. Итинтэн сибээстээн сорох салайааччылар аны арыгылааһыны утары охсуһар наадата суох диэн саныыр буоллахтарына, ол улахан хоромньулаах буолуо этэ.

Оройуоҥҥа Евсей Богачанов бастайааннай үлэтэ суох арыгылааһынынан дьарыктанар буолбута өр буолла. Кини соторутааҕыта быраска иһэн баран үлэһиттэри үөҕэн иккис төгүлүн хаайыыга киирдэ. Эмиэ ити курдук «Победа» колхозка саҥа кэлбит шофер Тарасов В. кэллэ-кэлээт итириктээн баран уулуссаҕа көрсүбүт киһитин сирэйгэ охсон уон хонукка хаайыллан тахсыбыта.

Бөһүөлэк олохтоохторо т.т. Данилов В. Г., Христофоров Х. Н. буоланнар быраскалаан баран кыра күлүгээнистибэни оҥороннор биирдиитэ хаайыллан таҕыстылар.

Арыгылааһыны утары биһиги колхозтардааҕы, нэһилиэктэрдээҕи тэрилтэлэрбит эмиэ мөлтөхтүк охсуһаллар. Соторутааҕыта диэри «Ленин суола» колхозка тутуу үлэтигэр урут хаста да сууттана сылдьыбыт, кэлэ-бара сатаабыт дьоннору наймыылаһан үлэлэтэ сылдьыбыттара.

Биһиги оройуоммутугар маны сэргэ кэргэҥҥэ куһаҕаннык сыһыаннаһааччылар, «уһун харчыны» эккирэтиһээччилэр, норуот баайыгар-дуолугар ымсыы-сиэмэх быһыыларынан хоромньуну оҥороччулар уонна сүрэҕэ суохтар аҕыйах да буоллаллар баалар.

Коммунистическай моралы тутуспат, советскай киһи аатын киртитэр дьоннору общественность бүттүүнүн сэмэлээһиниҥэр туруоруохха наада.

Оройуоҥҥа «Бэлэми сиэн олорор антиобщественнай сыдьааннары утары охсуһууну күүһүрдэр туһунан Сокуон» бырайыагын киэҥник дьүүллэһии ыытылла турар. Ол эрээри биһиги ортобутугар туһалаах общественнай үлэнэн дьарыктаммат, бэйэлэрин көҥүллэриттэн сылдьар дьоннор суох буолбатахтар. Холобур, оройуон кинигэр т. Федоров В. М. уонна ыччат Павел Семенов о.д.а. таах олороллоро биниктин тулуйуллуон табыллыбат.

Бары партийнай, комсомольскай, профсоюзнай тэрилтэлэр, культурнай-сырдатар учреждениелар эргэ олох хаалынньаҥнарын суох оҥорууга, доруобай олох-дьаһах иһин охсуһууга итэр үлэ бары ньымаларын сатабыллаахтык туһанан бу үлэнэн күннэтэ дьарыктаныахтаахтар.

Нэһилиэктээҕи Совет сессиятыгар

Өлөөнүөк. Соторутааҕыта нэһилиэктээҕи Совет алгыс ыҥырылаах уочараттаах төрдүс сессията буолан ааста. Сессияҕа бастакытынан «оскуолаҕа политехническай үөрэхтээһин туругун уонна инники соруктарын туһунан» начаалынай оскуола сэбиэдиссэйэ таб. Христофоров С.С. информациятын истэн дьүүллэһилиннэ.

Бу боппуруоска депутаттар уонна сессия кыттыылаахтара киэҥник кэпсэттилэр. Кинилэр быйыл үөрэнээччилэр атырдьах ыйынааҕы учуоттара ситэтэ суох ыытыллыбытын уонна оҕолору ыытылла саастарыттан ылата илии үлэтигэр үөрэтэргэ аналлаах хоһунан начаалынай оскуола күн бүгүҥҥээҥэ диэри хааччыйыллыбатаҕын улаханнык сэмэлээтилэр.

Быйыл колхоз учууталлар олорор түөрт квартиралаах уонсай дьиэлэрин тутан үчүгэй саҕалааһыны оҥорон баран, кини биир квартиратыгар таб. Трофимов Р. Н. киирбитин түмүгэр учуутал таб. Баркасова Т. Ф. хоһо суох буолан оскуола иһигэр олорорго күһэлиннэ. Ол түмүгэр оскуолаҕа илии урогун хоһо кыайан тахсыбат кыахтаах.

Сессия учууталлар олорор уонсай дьиэлэрэ сылыгар туһаныллаарын хааччыйан туран илии урогун хоһо алтыннык ыйы 1 күнүттэн үлэлиир буоларын ситиһэригэр правления председателэ, депутат таб. Николаев Х. М. сорудахтаата.

Сессия маны сэргэ «Бэлэми сиэн олорор антиобщественнай сыдьааннары утары охсуһууну күүһүрдэр туһунан» саҥа сокуон бырайыагын дьүүллэстэ. Бу боппуруоска дакылааты ССКП райкомун секретара таб. Г. М. Семенов оҥордо.

Сессия кыттыылаахтара саҥа сокуон бырайыагын биир сааннан биһириллэрин туһунан биллэрдилэр уонна бэлэми сиэн олоруу бары көрүүгүнэрэ күөрэйиилэрин утары охсуһууну күүһүрдэргэ туһуламмыт уураабы ылыннылар.

Е. Николаев.

Оҕону иитиигэ эпиэтинэһи үрдэтиэҕиҥ

Коммунистическай партия уонна Советскай правительство оҕолор тустарыгар улахан кыһамньыны уураллар. ССКП Киин Комитетын уонна ССРС Министрдэрин Советын быйылгы дьыл кулун тутар 16 күнүгэр «Хотугу норуоттар экономикаларын уонна культураларын салгыы сайыннарар дьаһаллар тустарынан» ууруораахтарыгар сөп түбэһиннэрэн, саҥа дьаһаллар олоххо киллэриллэллэр.

Советскай оскуола үөрэнээччилэрэ киһи, норуот олоҕун уйгута тупсарын иһин партия уонна правительство ахсаабат болҕомтолорун уурар дойдутугар—социализм дойдутугар олороллор уонна үөрэнэллэр. Ити аҕалыы кыһамньыга үөрэнээччилэр туйгун үөрэҕинэн уонна көрсүө, сэмэй дьиссипилиинэнэн эпиэттиир пэстээхтэр.

Ыччаты Коммунистическай сигилигэ итиҥэ, советскай общество актыыбынай гражданнарын бэлэмнээһиҥҥэ оскуоланы кытта биргэ төрөппүттэр оруоллара сүүнэ улахан суолталаах.

Биһиги төрөппүттэр оҕолорбутун көрсүө, сэмэй дьиссипилиинэҕэ итиҥэ үһүлүччү болҕомтобутун уурарбыт наадалаах. Ол иннитэн оскуолаҕа учууталлары кытары бөҕө сибээһи олохтуох тустаахпыт.

Төрөппүттэр оҕону итиҥэ бэйэлэрин сүбэлэринэн уонна көмөлөрүнэн оскуола коллективыгар элбэх туһаны оҥоруохтарын сөп. Ол эрээри сорох төрөппүттэр ортолоруттан оҕону итиҥэ бэйэлэрин эпиэтинэстэрин билиммэт сыыһа өйдүүр дьоннор суох буолбатахтар. Ол курдук үөрэх аһыллыытыгар оҕолору ханна да олордор сирдэрин кэпсэппэккэ «Чэ барыҥ» эрэ диэн ыыталаан кэбиһэр түбэлтэлэрэ эмиэ бааллар.

Быйыл орто оскуолаҕа ааспыт дьыл бэрээдэги кэспитин иһин интернаттан уһуллубут Семенов Лазарь диэн үөрэнээччи киирэн баран олорор дьиэтэ суох сылдьар. Эмиэ ити курдук VI кылаас үөрэнээччитэ Христофоров Валерий ыал устун сылдьар. Бу оҕолор ыраах «Ленин суола» курдук колхозтан киирбиттэрэ, оттон киниилэр төрөппүттэрэ бу үөрэнээччилэргэ сөптөөх усулуобуйаны тэрийэр туһугар билиҥҥээҥҥэ диэри кэпсэтиһиини оҥоро иликтэрэ олус хомолтолоох.

Оскуолаҕа үөрэнэр оҕолорго сөптөөх усулуобуйа хааччыйыллыбатын түмүгэр, кинилэр үөрэҕи билиилэрэ эмиэ намыһах буолара кимиэхэ барытыгар биллэр. Онон оскуола администрацията маннык үөрэнээччилэргэ усулуобуйаны тэрийсэр туһугар сөптөөх тэрилтэлэргэ туруорсуо диэн эрэниллэр.

Ааспыт өттүгэр оройуон кинигэр олорор төрөппүттэр оскуола үлэтигэр кыттыылара олус ыарахан этэ. Оннооҕор хаһан эмэ мунньахтарга ыҥыран көрдөххө кэлбэккэ хаалаллара. Онон сыл устата төрөппүттэр мунньахтара биирдэ-иккитэ эрэ буолбута. Онон 1957-58 с.с. үөрэх дьылыгар төрөппүттэр оҕону итии боппуруостарыгар эпиэтинэһи хаһааҥнытааҕар даҕаны үрдэтэрбит наадалаах.

Г. Алексеев,
Орто оскуолатааҕы төрөппүттэр комитеттарын чилиэнэ.

Иккис республиканскай спартакиадаҕа билиҥҥэттэн бэлэмнэниэххэ

Коммунистическай партия уонна Советскай правительство эдэр ыччат спордунан дьарыктаныытыгар аҕалыы истиҥ кыһамньыларын уураллар. Итиҥ чаҕылхай туохутунан биһиги дойдубутугар спортивнай күрэхтэһиилэр киэҥник ыытыллыылара буолаллар.

ССРС народтарын спартакиадата 1959 сыллаахха буоларынан сибээстээн уонна бу улуу бырааһынньыкка билиҥҥэттэн бэлэмнэнии үлэни ыытар наадаҕа, Саха АССР-га иккис республиканскай спартакиада 1958 сылга от ыйын иккис аҥарыгар спорт араас көрүҥнэригэр ыытыллар буолла.

Бу спартакиадаҕа кыттыыны ылар командалар зачет аҕыллыытыгар икки группаҕа араарыллыахтара. Маҥнайгы группаҕа киирэр «ДСО», «Динамо» уонна «Буревестник» обществолара спорт тоҕус көрүҥэр кыттыыны ылыахтара. Кинилэр булдьанан ытыыга, көҥүл тустууга, ыарахан атлетикаҕа, волейболга, баскетболга уонна велоспортка кыттыахтара.

Иккис группаҕа Халыма оройуоннара, Аллайыаха, Абый, Усть-Яна, Эдьигээн, Саккырыыр, Анаабыр, Өлөөнүөк, Учур, Муома, Усть-Маайа, Томпо, Горнай уонна «Водник», «ДСО», «Урожай» обществолар киирэллэр. Бу оройуоннар спорт 4 көрүҥэр хайаан да кыттыыны ылыахтаахтар. Ону сэргэ спартакиадаҕа хас биирдии командаҕа сүүрбэччэҕэ тиийэр спортсменнар кыттыыны ылаллара көрүллүөр. Иккис республиканскай спартакиадаҕа маны сэргэ үһүс разрядтаах спортсменнар кыттыыны ылыахтаахтар.

Көстөрүн курдук иккис республиканскай спартакиада көрүҥэ элбэх уонна киэҥ. Ол иннитэн оройуон физкультурнай коллективтара бу улахан бырааһынньыкка билиҥҥэттэн бэлэмнэнэллэрэ наадалаах.

«Урожай» обществолар билиҥҥэттэн оскуолалар истэринэн спортивнай секциялары тэрийэн үлэлэтэллэрэ уонна хас кыбаартал ахсын спорт араас көрүҥнэригэр күрэхтэһиилэри ыыталларыгар сүбэлэнэр. Манна оһуоба колхозтар икки ардыларынааҕы күрэхтэһиилэри олохтуур наадалаах.

Оройуон эдэр спортсменнара бэйэҕит эрчиллиҥитигэр уонна бу кэлэр спартакиадаҕа кыттыыны ыларгытыгар хаппык ыарахаттар баалларын туһунан комитеты кытары өрүүтүн сибээстэһэ турааргытыгар баҕарыллар.

Саха АССР иккис республиканскай спартакиадатыгар кыттыыны ылларга тэрээһиннээх үлэни бары профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр билиҥҥэттэн саҕалыах тустаахтар.

И. Архипов,
Физкультура уонна спорт оройуоннаах комитетын председателэ.

Үс бырыһыаннаах заему атыылаһыҥ

Оройуон үлэлээн питиллээччилэрэ үс бырыһыаннаах государственнай заему атыылаһыылара сылтан-сыл ахсын элбээн иһэр. Ол курдук үһүс кыбаарталга иккис кыбааралаах ҕар икки төгүлүнэн элбэх заем облигацията атыылаһылынна.

Быйыл, балаҕан ыйын 30 күнүгэр Москваҕа үс бырыһыаннаах ис государственнай заем 59-с сүрүн уонна 19-с эбии тиражтара ооньуонор. Сүрүн сүүйүүлээх тиражка сүүйүүлэр заем облигациятын хаһан атыыласпыттан тутулуга суох төлөнүөҕэ. Бу тиражка икки мөһөөхтөөх достойнствалаах облигациянан 50, 25, 10 тыһыынча солкуобайы о. д. а. сүүйүөххэ сөп.

Үс бырыһыаннаах ис государственнай сүүйүүлээх заем сүрүн тираһа сылга алтата, оттон эбии тираһа биирдэ тахсар, эбии тиражка 200 достойнствалаах облигациянан 100 50, 25 тыһыынча солкуобайга диэри сүүйүөххэ сөп.

Эбии сүүйүүлээх тиражка тохсуннуу ый маҥнайгы күнүн иннинэ атыылаһыллыбыт облигациялар кыттыахтара.

Сүүйүүлээх тиражка кыттыахтарын баҕалаахтар үс бырыһыаннаах ис государственнай заем облигациятын сберкассаттан бу ый 30 күнүн ааспакка атыылаһыҥ.

Е. Сидоров.

Врач сүбэтэ

АРЫГЫ—ДЬААТ

Арыгыга абылатыы, сии эмиэ сэллик, одуруун кэриэтэ капиталистическай обществоҕа киһи киһини кытта тэҥэ суох буолуутун уонна хабырдык көлөһүннэнпитин түмүгэ. Дьон, кыһалҕалаах олохтон кыратык эмэ да аралдьыйаары арыгылыыллара. Ол көлөһүннээччилэргэ наада этэ.

Арыгы—киһи этигэр-хааныгар дьааттаах вещество.

Үһүлүччулаах физполог И. П. Павлов уонна кини үөрэнээччилэрэ арыгы киһи нервнэй систематын сүһүрдэрин дакаастаабыттара. Арыгы испит киһи мэйиитин үлэтэ мөлтүүрүттэн сүрэҕин тэбиитэ түргэтиир.

Сорох дьоннор киһини приэрэр диэн арыгыны тымныыга туһалаах дии саныыллара. Бастаан кырдьык, киһи тымыра кэҥээн, ирбит курдук сананар. Дьиҥэр киһи ирбэт. Сотору буолаат кини хаанын баттааһына намтыыр, дьүһүнэ кубарыйар, сүрэҕин тэбиитэ мөлтүүр, тыына кылгыыр. Киһи этин температурата түһэр, онон итирик киһи түргэнник үлүйэр.

Арыгы испэтэх киһи туохтан барытыттан кыатана туттар, оттон итирдэҕинэ кэрээниттэн тахсар. Сороҕор көрсүө дьоннор арыгы истэхтэринэ муҥхаллыыллар. Итирик киһи үлэлиир дьоҕурун сүтэрэр, сыыһа-халты өйдөөн, үлэтигэр үгүс алҕаһы таһаарар.

Наһаа итирбит киһи өйө үлэлээбэт буолар. Оччоҕо киһи сүһүөҕэр уйуттубат, этэ ыалдьарын билбэт, саҥарар, тугу эмэ өйдүүр да кыаҕа суох буолар. Куруутун арыгылааһыҥна киһи мэйиитэ иһэр, өйдүүр дьоҕура намтыыр, дэбдэҥ буолар эбэтэр санааҕа-онооҕо ылларар. Кини кэргэттэрин, оҕолорун тустарыгар кыһаммат, үлэни-хамнаһы, политическай олоҕу аахайбат буолар. Арыгыһыттар үдүк-бадык сылдьаллар, ньиэрбэ ыарыытыгар ылараллар. Арыгыһыт киһи өйө-санаата мөлтүүр.

Арыгы оҕо нервнэй систематыгар олус ыардык сабыдыаллыыр. Киһи кыра эрдэҕинэ нервнэй системата мөлтөх сайдыылаах буолар, онон арыгыны кыратык да иһии ордук буортулаах.

Арыгыһыт киһиэхэ куртах, оһоҕос ыарыыта үөскүүр, онтон сылтаан куртаҕар, оһоҕоһугар баас эбэтэр рак үөскүүр, сүрэҕин үлэтэ мөлтүүр.

Арыгылааһын капиталистическай дойдуларга барыларыгар олус үгүс. Ыраахтааҕы Россиятыгар арыгыттан сыл ахсын 6 тыһыынчаҕа тиийэ киһи өлөрө. АХШ-ка арыгыны 60 мөлүйүөн киһи улаханнык иһэр, олортон 4 мөлүйүөн киһи дьаарай иһээччи, 3 мөлүйүөн кэрпигэ киһи, ол иһигэр 0,5 мөлүйүөн дьахтар хастыы да хонугу үргүлдьу итириктииллэр. Арыгылааһынтан араас буруйу оҥоруу үөскүүр. Түрмэҕэ түбэспит дьон 50—70 бырыһыаннара арыгыттан түбэһэлларин 1950 сыллаахха Америка бэчээтэ биллэрэн турар. Капиталистическай дойдуларга арыгыга умайан өлүү улам үксээн иһэр.

Биһиги дойдубутугар арыгылааһыптан туттунарга бары усулуобуйалар бааллар. Арыгылааһын буортутун уонна туох содуллаҕын, арыгылааһын киһи доруобуйатын мөлтөтөрүн, кэргэн олоҕун аймыырын, буруйга-сэмэҕэ түбэһиннэрэрин ааһан обществоҕа да хоромньуну таһаарарын дьоҥҥо-сэргэҕэ өйдэтүөххэ наада.

Өрүттүбэт иһээччини гипноһунан о.д.а. эмтиэххэ наада, арыгыһыт киһи эмтэнэр биириэмэтигэр уонна эмтэммитин кэннигэр кэргэттэрэ итиэннэ общественнай тэриллэлэр киниэхэ арыгыны испэтин туһугар көмөлөһүөх тустаахтар. Арыгылааһынтан эмтэммит киһи кыһыл да арыгыны иһиэ суохтаах. Итиниэхэ «биирдэ ис да, убанан барыаҥ» диэн өс хоһооно баар.

Чэгиэн-чэбдик олох иһин охсуһууга биһиги ыччаппыт активнайдык кыттыахтаах.

Л. Львов,
медицинскэй наука кандидата.

Литературнай муннук

Николай Никифоров,

Өйдөөтүм

Маҥнайгы чиэпиэргэ
Быһатын эттэххэ,
Куһаҕан сыаналаах
Мин эрэ быһыылаах.

Оҕолор күллэллэр
Кытарда сыһаллар,
«Кэннигэ хаалбыты
охсуохха» дэһэллэр.

Куһаҕан аатырар
Өрүүтүн иэдээннээх,
Кыраттан кыыһырар
Кырдьыга эрэйдээх.

Алҕаспын билинэн
Сыыһабын өйдөөтүм.
Үөрэҕи билиигэ
Кыһанар буолуллуо!

Таба

Хоту дойдум табата
Хаары хаһан аһыыгын
Туундараҕа, тайҕаҕа
Ыраах, ыраах сиринэн.

Хоту дойдум көлөтө
Сэтии сыарҕа соһоҥҥун
Аһы-үөлү аҕала
Айанныыгын түүннэри.

Туман буоллун,
Буурҕа типпитин—
Тохтообокко иһэҕин
Сэгэлдьийэ сиэлэҕин.

Ол иһин таптыыбын
Туундарам туллугун
Туохтааҕар да күндү
Туус маҥан табаны.

Егор Иванов,
Өлөнүөк орто оскуолатын VI кылааһын үөрэнээччитэ.

Молла Насреддин көрдөөх кэпсээннэрэ

Биһиги бу нүөмэргэ Азербайджаҥҥа 1906 сыллаахтан тахсыбыт «Молла Насреддин» диэн сатрическай сурунаал, улуу Октябрь кэнниттэн капиталистическай сыдьааннар тобохторун саралыы тарпыт көрдөөх кэпсээннэриттэн быһа тардан бэчээттибит.

«Молла Насреддин» күлүү-элэк оҥостубут дьоннорун сорох көрүҥнэрэ бүгүҥҥү, биһиги олохпутугар даҕаны эмиэ түбэһитэлээн ааһаллар.

Молла уонна киһиргэс

Арай бинир киһи кинини ким да кыайан албыннаабатын туһунан сүрдээҕин киһиргэммит. Кини биирдэ Молла баарыгар чабыламмыт. Ону истээт Молла этэр:

— Эн киһиргээбэтиҥ ордук буолуоҕа. Манна эн тур уонна мин эйиигин кэлэммин албыныырбын көрөөр.

Итии этээт Молла баран хаалар. Анараа киһи Молланы суоту кэлиэҕэ диэн күүт да күүт буолар. Кини хас да чаас устата күүтэн баран аһаан иһэр киһини ыҥыран ылан кэпсээн биэрэр уонна этэр:

Миигин Молла сатаан албыннаабакка бэйэтэ куопутугар эн туоһу буолуоҕуҥ.

Киһиргэһи истэн баран аһаан иһэр киһи айаҕын мунуннан күлэр. Аннарааҥҥыта кыыһыран дьиҥнийэ түһээт ыйытар:

— Туох буолбутуй? Тоҕо алларастыыгыный?

— Мантан ордук эйиигин хайдах албынныахха нааданый? Ама хас да чаас устата күүттэрэн баран, Молла эйиигин албыннаабатах үһү дуо?

Молла уонна бакалейщик

Наадалаах бородууктатын Молла куруук ыала—бакалейщиктан ылара. Харчыланнар эрэ, иэһин тута төлөөн иһэрэ.

Арай биирдэ Молла бакалейщиктан 10 солкуобайы иэс ылар. Биириэмэтигэр бу харчыны кыайан төлөөбөккө анарааҥҥыта салгытан кэбиһэр.

Биирдэ Молла истиҥ табаарыстарыныын олордоҕуна, бакалейщик киирэн кинини ыыстаабытынан барар.

Ону тулуйа сатаан баран уһугар тийэн Молла бу курдук этэр:

—Туох ааттаах суобаһа суох киһитэҕиний? Мин эйиэхэ ханнык эрэ уонча солкуобай иэстээх эбиппин үһү? Бу бээтинсэҕэ 5 солкуобайы ылыаҕыҥ, оттон кэлэр бээтинсэҕэ—4 солкуобайы. Чэ оччоҕо баара суоҕа бинир эрэ солкуобай хаалар. Ол бинир солкуобай иһин айдааны тарпыккар сааппаккын даҕаны.

(Г. Бурнашев көҥүл тылбааһа).

Наадалаах сүбэлэр

Отону уонна барыанньаны кыһыҥҥыга хаһааныы

Сибиэһэй отон олус иҥэмтэлээх аһылык, ол эбэтэр кини састаабыгар саахар, органическай кислоталар, кылаабынайынан лимоннай уонна яблочнай кислоталар, минеральнай туустар итиэннэ «С» витамин бааллар. Эрэбиинэ, дьэдьэн, киис тиҥилэҕэ ордук элбэх витаминнаахтар. Черника куртах ыарыытыгар улахан эмтээх. Уулаах отон уонна тураах отоно эмиэ эмп свойстволаахтар.

Отону кыһыҥҥыга хайдах хаһааныахха сөбүй?

Эрэбиинэни 0 кыраадыстан 1 кыраадыска диэри сөрүүн температураҕа туруоруохха наада. Ол гынан баран тоҥоror сатаммат. Тураах отонун тоҥорон уурулар, кини кыһыны быһа да турдаҕына буорту буолбат. Саас кинини тымныы сиргэ эбэтэр сибиэһэй тымныы ууга уган туруоралар.

Киис тиҥилэҕин уонна уулаах отону үчүгэйдик ыраастаан, суулан баран ыраас уһааччыкка эбэтэр атын иһиккэ кутан сиигирдэллэр (бинир биэдэрэ ууга ыстакаан үс гыммыт биирэ тууһу, ыстакаан аҥара саахары куталлар). Ити курдук сиигирдиллибит отону бинир нэдиэлэ устатыгар дьиэҕэ туруоран баран, сөрүүн сиргэ таһааралар.

Барыанньаны атыҥҥа туохха да туттуллубат оһуобай алтан тааска буһарар ордук. Барыанньа кутан уурар бааҥка кыра да арыылаах буоллаҕына, барыанньа аһыйан хаалар. Онон баанканы бастаан суодалаах уунан суулуохха, итии уунан сайгыахха, онтон ыраас сотторунан куурда сотуохха наада. Итии барыанньаны адьас кураанах иһиккэ кутан баран, ону сиктээх сотторунан сабан сойутуллар. Ол кэнниттэн кинини баанкаҕа кутан, пергаментнай кумааҕынан сабан, кытаанахтык баайан кэбиһиллэр. Барыанньаны оҥороот, сойуппакка баанкаҕа куттахха, отоно дагдайан, уута аллара сөҥөн хаалар.

Барыанньаны кураанах, бинир кэм температуралаах сиргэ ууруохха наада.

* * *

УУСТУКТУК ЫРААСТАНАР СЫА БЭЭТИНЭТИН скипидарынан эбэтэр ацетонынан ыраастаммыт бензининэн ыраастаныллар. Сыа таммаҕын ыраастаабыт кэннэ таҥаска төгүрүктэр хаалбаттарын наадатыгар бээтинэ тула өттүн бензининэн эбэтэр уунан илитиллэр. Маныаха бээтинэ анныгар оборторор кумааҕыны эбэтэр баатаны ууруллар, бензиҥҥэ илитиллибит тэрээпкэнэн бээтинэ кырыыларыттан ортотун диэки сотуллар. Кумааҕы уонна тэрээпкэ киртийдэхтэринэ, саҥанан уларытыллар.

Ыраастаныллыбыт таҥаһы мыылалаах сылаас ууга суулуллар. Өскө таҥас суулуллубат буоллаҕына, кинини куурдуллар уонна өтүүктэниллэр.

Редактор М. Л. БАИШЕВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөнүөк оройуона. Редакцияҕа киирэр сурукка араспаанньаны, ааты, аҕа аатын толору суруллуохтаах.

Заказ № 333 Оленекская районная типография. Тираж 400.